

چگونه نظم جهان هستی را در یابیم ؟

- ۱ - اگر صد سال پیش یا بعد بدنیامیآ مدیم . . .
- ۲ - مطالعه اسرار جهان چقدر آسان شده ؟
- ۳ - تفاوت عظمت خدا در نظر دانشمندان امروز و دیروز .
- ۴ - مطالعه نظم جهان، روح تازه ای در انسان میدهد .
- ۵ - دعوت قرآن .

***

اگر ما صد سال پیش یا صد سال بعد بدنیامیآ مدیم مسلماً طرز فکر دیگری داشتیم و هم وظیفه دیگری ؛ و بنظر میرسد که وظیفه مادر آن دو صورت آسانتر بود !
چرا آسانتر نباشد با اینکه مادریك دوران تحول و انقلاب فکری قرار گرفته ایم و اجتماع ما بهمراه سایر اجتماعات بشری وارد محیط فکری جدیدی میشود . دوران تحول و انقلاب معمولاً سخت ترین دورانهاست و مشکلات گونا گونی دارد .
چو آنان ما طرز فکری دارند و پیران ما طرز فکر دیگری ، و میان این دو فاصله بسیار است ، بسا میشود هر دو يك چیز را میگویند ولی چون بزبان هم آشنا نیستند

بصورت تناقض و تضاد جلوه میکند!

بهمین دلیل مردمی که میخواهند راهبر فکری این اجتماع در این دوران باشند باید بزبان هر دو دسته آشنائی کامل پیدا کنند، حقایق کلی همانست که بود، منطق و طرز فکر و راه و وصول بحقایق و ابزار و ادوات بررسی آنها را گون شده است.

از مطلب دور نرویم، همین موضوع توحید و آشنائی با فریدگار جهان با عظمت با اینکه يك حقیقت روشن است و در طول تاریخ انسانیت همواره حکومت خود را بر دلها حفظ کرده؛ راه و وصول بآن همواره یکی نبوده و در هر زمان مردم مطابق طرز فکر و سطح معلومات خود، راهی را بسوی این حقیقت بزرگ پیموده‌اند، ولی آنچه مسلم است تا کنون هیچگاه راه خداشناسی و درك این سر بزرگ مانند امروز هموار و روشن نبوده است، البته در زمانی که این همه امکانات برای انحراف فکری و اخلاقی وجود دارد باید منطق توحید و خدا پرستی هم اینقدر قاطع و برنده باشد، و این خود يك نکته قابل توجه است!

قبل از آنکه بجواب این سؤال بپردازیم که «چگونه نظم جهان هستی را دریابیم؟» لازم است دو سه جمله از بخشهای گذشته را بخاطر بیابوریم و آن اینکه: «در هر دستگاهی نظم است علم و نقشه و هدف وجود دارد». «هر زمانی که قوانین منظم و ثابتی بر آن حکومت میکند حاکی از يك موجود عالم و متفکری است، اگر چه مستقیماً با او تماس نداشته باشیم». «این نظم جهان هستی بدون علم و قدرت بهمان اندازه نامفهوم است که نوشتن کتابهای يك کتابخانه عظیم بدون کمترین سواد».

این مطالب را یاد لائل و مدارك غیر قابل تردیدی در گذشته ثابت کردیم.

حال باید به بینیم چگونه نظم جهان هستی را دریابیم و از کجا شروع کنیم؟ مسلماً راهی جز مطالعه، مطالعه توأم با دقت و پشتکار، نیست. ولی آیاتنها با چشم و گوش و نگاههای سطحی میتوان مواد این مطالعه فکری را فراهم کرد؛ البته نه، زیرا در این صورت باید تنها بظواهری قناعت کنیم، چه اینکه از راه چشم و

گوش عادی فقط الفباء این کتاب بزرگ تکوین را میتوان دریافت و از اسرار حیرت انگیز آن محروم میمانیم .

خوشبختانه امروز وسائل علمی زیادی در دسترس بشر قرار گرفته است و وجود همین وسائل ، قدرت مطالعه و حجم فعالیت‌های او را درباره کشف اسرار این جهان پهناور هزاران مرتبه زیادتر کرده است .

امروز ذره بین‌های بسیار نیرومندی در اختیار انسان قرار گرفته که میتواند حجم موجودات را هزاران مرتبه بزرگتر از مقدار واقعی آنها نشان دهد و همین‌هاست که پرده از روی عالم پرغوغای موجودات زنده ذره بینی (باکتریها و ویروس‌ها) برداشته است . میکروسکوپ‌های الکترونی ویروس‌ها را که يك صدهزارم میلیمتر بیش نیست بمانشان میدهد !! .

امروز دوربین‌ها و تلسکوپ‌های عظیمی بوجود آمده که اجسام دور دست را هزاران درجه نزدیکتر نشان میدهد بطوریکه در پشت آنها ، کره ماه که در فاصله‌ای نزدیک ۳۸۴ هزار کیلومتر از ما قرار دارد در فاصله ۵۰ کیلو متری دیده میشود ، و همین‌هاست که راه ما را به عالم بینهایت بزرگ کواکب گشوده است .

امروز حساب‌های ریاضی آنقدر دقیق شده که زحمات زیادی را از دوش بشر برداشته و علاوه بر صرفه جوئی در وقت ؛ راه وصول بمقصد را نزدیکتر ساخته است ، وسائل اکتشافی سریع امروز ، آزمایشگاهها و لابراتوارهایی که مجهز بانواع وسائل برای مطالعه علوم طبیعی است ، این راه را هموارتر ساخته است .

گرچه حقایق جالب و حیرت آوری درباره جهان هستی از این راهها کشف شده ولی باعتراف دانشمندانی که در رشته‌های مختلف علوم طبیعی کار میکنند هنوز جز صفحات ناچیزی از این کتاب بزرگ خوانده نشده است ، و اگرچه آنها هم وسائل و ابزار برای مطالعه و بررسی اسرار جهان در اختیار غالب ماها نیست ، ولی جای بسی خوشوقتی است که نتیجه مطالعات و زحمات مداوم دانشمندان بوسیله کتابها در دسترس ماست .

شکی نیست که دانشمندان علوم طبیعی غالباً بمنظورهای علمی و صنعتی و مادی در راه شناسائی اسرار جهان کوشیده اند ولی هر چه هست راه را برای رسیدن بیک توحید عالی و عمیق صاف کرده اند ، همانطور که زنبور عسل برای تأمین زندگی و تجدید نشاط خود روی گلها مینشینند و بسیار میشود که گرده های گلهای نر را با پای خود باین سو و آن سو میبرد و در ختان و گیاهان را - بدون توجه - بارور میکند در میان دانشمندان علوم طبیعی کسانی یافت میشوند که مثلاً مدت بیست سال از عمر خود را وقف مطالعه حالات مورچه کرده و با پشتکار مخصوصی حالات این موجود عجیب را مورد بررسی قرار داده اند و از این رهگذر یک سلسله ارمغانهای علمی برای اجتماع بشریت فراهم آورده اند ، همچنین کسانی درباره میکربها ، زنبور عسل حشرات ، عجائب دریاها و ... عمری صرف کرده اند ، چه بهتر که ما از نتایج توحیدی مطالعات آنها برای یگان استفاده کنیم .

مطالعه اسرار جهان هستی نه تنها برای تکمیل برهان نظم و گرفتن نتیجه کامل در برابر مادیها لازم است بلکه برای افراد با ایمان و خدا پرستان واقعی نیز کمال اهمیت را دارد ، زیرا اثرات برجسته ای در روح و فکر آنها بیاد کار میگذارد که ذیلاً بدو قسمت از آن اشاره میشود :

۱- این مطالعات پر قیمت ، خدا را در نظر افراد با ایمان بزرگ میکند - یا صحیحتر - آنها را بخداوند بزرگ نزدیکتر میسازد ، چه این که هر قدر جهان در نظر بزرگتر جلوه کند خالق و آفریدگار آنها بزرگتر جلوه خواهد کرد ، بهمین دلیل دانشمندان امروز (چنانچه بخواهند) میتوانند مراحل از ایمان و توحید را سیر کنند که برای گذشتگان میسر نبود .

«بطلمیوس» دانشمند فلکی قدیم ناچار بود خدا را آفریدگار جهان محقرو کوچککی بداند که مرکز آن کره خاک و بر گرد آن نه فلك بفاصله نسبتاً کمی در گردشند و ثوابت و سیارات بصورت مهره های درخشانی است که در وسط حلقه ای از بلور

قرار داشته باشند .

این خدا باخدائی که يك دانشمند فلکی باایمان امروز می شناسد ، که قلمرو فرمان او (تا آنجا که فعلاً کشف شده) صدها ملیون سال نوری است ، فرق بسیار دارد زیرا این فاصله باندازه ای بزرگ است که حتی تصور آن وحشت آور می باشد .
خدائی را که «ارسطو» می شناخت کسی بود که جهان را از ترکیب چهار عنصر ساده (آب و باد و خاک و آتش) بوجود آورده است ، درحالی که خدا در نظر دانشمندان امروز کسی است که هر ذره بی مقدار ای از این موجودات بظاهر ساده را از ملیونها اتم ، که از حرکات سرسام آور ذرات کوچکتری بنام «الکترون» در اطراف هسته مرکزی تشکیل شده ، بوجود آورده است !

۲- ماهر قدر از حقایق برجسته این عالم و اسراری که در داخل وجود ما و بیرون از وجود ما نهفته است آگاه تر شویم و بدانیم چه عوامل پیچیده و دقیقی باید در کار باشند تا ما یک دقیقه زنده بمانیم ، روح حق شناسی در ما بیدار تر میشود و حس خضوع و احترام آمیخته با عشق و محبت نسبت با فریدگار بزرگ این جهان بزرگ در دل های ما می جوشد و همین موضوع افکار و اخلاق نیک را در ما پرورش میدهد .

پرده * گاه * انسان * طاعات فریبگی

چقدر مایه افتخار ماست که در آن روز که اجداد همین دانشمندان فعلی در توحش و بربریت بسر میبردند و فقط اطلاعات ناقص و احياناً مضحکی درباره این جهان عظیم داشتند ، کتاب مقدس دینی ما قرآن با دستورات مکرر و مؤکد مطالعه درباره اسرار جهان را به پیروان خود توصیه نموده ، و با جرأت میتوان گفت که در هیچیک از کتابهای مذهبی اینهمه تأکید و اصرار برای مطالعه عالم هستی و خواندن درسهای توحید و عظمت خدا در جبین موجودات ، دیده نمیشود ، صدها آیه در قرآن در این باره وجود دارد که بایک نظر اجمالی میتوان آنها را بچهار دسته تقسیم کرد :

۱- آیاتی که صریحاً مردم را وادار بفکر درباره اجرام آسمانی و موجودات زمینی کرده و افراد متفکر راستوده است :

• اوست خدائی که زمین را گسترده و کوهها و نهرها در آن قرار داد ، و از تمام میوهها دو جفت (نروماده !) در زمین آفرید ، پرده شب را بروی روز میافکند در اینها نشانهائی (از توحید) برای مردم متفکر است «سوره رعد - آیه ۳ .

• آنچه در آسمانها و زمین است همه را مسخر شما ساخت ، در این هم نشانهائی است برای افراد با فکر «سوره جائیه - آیه ۳ ، و آیات متعدد دیگری که مطالعه درباره اسرار جهان را نشانه فکر و عقل و درایت شمرده و مفهوم آنها اینست که افرادی که سرسری باین جهان نگاه میکنند مردمان غیر فکور و کم عقلی هستند ؛ و باین وسیله قرآن افکار و عقلها را تحریک نموده است .

۲- آیاتی که ضمن اشاره با اسرار جهان هستی حس شکر گزاری را در مردم تحریک میکند : • از نشانههای او اینست که بادها را بعنوان بشارت باران میفرستد تا شمار از رحمت خود بپشاند (و سیراب کند) و کشتیها را بفرمان خود بگردش در آورد و از فضل او برخوردار شوید و شکر او را بجا آورید «روم - ۴۶ و همچنین آیات ۱۴ سوره نحل و ۷۳ سوره قصص و مانند آنها .

۳- آیاتی که کافران را بشدت مورد سرزنش و ملامت قرار داده و آنها را بمطالعه اسرار جهان و امید دارد : • آیانی بینند که آب را (بوسیله ابر و باران) بسر زمینهای خشک و بی علف سوق داده و کشت و زرع را با آن میر و یانیم تا خود و چهار پایانشان از آن بخورند ، آیانی بینند ؛ «سوره الم سجده آیه ۲۸ و همچنین آیات دیگری مانند آیه ۷۱ و ۷۳ سوره قصص .

۴- آیاتی که موجودات مختلف جهان را با عظمت نام برده و بآنها سوگند یاد نموده است و باین وسیله طبعاً مردم را وادار بتفکر درباره آنها کرده است . این آیات در قرآن بسیار فراوان است .

در کلمات پیغمبر بزرگ اسلام (ص) مطالب فراوانی در این باره دیده میشود در نهج البلاغه علی علیه السلام علاوه بر کلیاتی که در این باره گفته شده بخشهای جالبی در باره خلقت مورچه ، ملخ ، طاوس ، خفاش و مانند آنها دیده میشود ، از گفتارهایی که

از پیشوای بزرگ مذهب تشیع امام صادق (ع) نقل شده بخشهای بسیار مشروحی در باره اسرار مختلف موجودات جهان دیده میشود که عالیتترین درسهای توحید را در بردارد، برای مطالعه آنها شمارا بکتاب «توحید مفضل» و حدیث «اهلیلجه» و جلد دوم بحار الانوار راهنمایی میکنیم، این بخشها علاوه بر اینکه عظمت خدا را بمردم معرفی میکند مقام شامخ پیشوایان دین اسلام را هم روشن میسازد! ...

اکنون موقع آن رسیده که مطالعه خود را در باره اسرار جهان از عالم بی نهایت کوچک (یعنی اتم) شروع کنیم.

پیشوایان انسانی و مطالعات فزنی
نور امید
 رتال جامع علوم انسانی

در باره اهمیت «امید» در حیات و زندگی بشر مطالب جالبی گفته اند، یکی از عالیتترین نمونه آن سخنی است که از پیغمبر اسلام (ص) نقل شده است:

الامل رحمة لامتی ، ولولا الامل مارضعت والدة ولدها ولا غرس غارس شجرآ!

: امید و آرزو رحمتی است برای پیروان من ، اگر امید نبود مادری فرزندش را شیر نمیداد و باغبانی درختی نمی نشاند!

« نقل از بحار الانوار »